

## **Posudek vedoucího na magisterskou práci Bc. Albíny Řezníčkové: Typologie plodnosti států Evropské Unie**

Charakter plodnosti a její kontexty se historicky proměňovaly K nečekaným a zcela novým trendům začalo docházet ve vyspělých zemích od počátku šedesátých let 20. století. Úroveň plodnosti i její struktury se však v těchto zemích nevyvíjely stejným způsobem a také použití metody analogií nevysvětlilo všechny pozorované změny. Typická je v tomto směru situace zemí bývalé východní Evropy, kde úhrnná plodnost dramaticky a rychle poklesla a je v současnosti na nižších hodnotách než vykazovala nedávná minima tohoto ukazatele v západní a severní Evropě.

Předložená magisterská práce zabývající se analýzou plodnosti v období 1960-2014 je proto aktuální, i když dynamika změn je pravděpodobně za svým zenitem, nicméně nejsme ještě v situaci definitivní stabilizace demografických vzorců. Záměr předkládané práce spočívá v postihu odlišností a podobností (typologie) reprodukčních vzorců v EU v období největších změn 1960-2014. Autorka přitom zasazuje svoje studium do širšího rámce.

Magisterská práce Albíny Řezníčkové je v rozsahu 103 číslovaných stran včetně bohatých příloh (24 stran). Je rozdělena do sedmi kapitol, z nichž první je úvodní a poslední závěrečná. V úvodu je nastíněn záměr práce, dále jsou zde podrobně specifikovány dílčí cíle a struktura. Ve druhé kapitole zasvěcené metodologii jsou podrobně popsány použité ukazatele, a to jak verbálně, tak pomocí odpovídajících vzorců, včetně regresního Poissonova modelu. Rovněž jsou zde pečlivě specifikovány zdroje dat. Následují dvě kapitoly (třetí a čtvrtá), které se zabývají rámci reprodukčních procesů. Třetí kapitola je věnována problematice rodinné politiky, jejímu vymezení a typologii. Autorka si je správně vědoma skutečnosti, že tato problematika není jednoduchá, a proto seznamuje čtenáře s různými přístupy. Ve čtvrté kapitole jsou uvedeny teorie vysvětlující právě proběhlé změny charakteru plodnosti ve vyspělých zemích. Jsou zde přehledně popsány ty nejdůležitější, respektive nejznámější. Autorka možná mohla na tomto místě více diskutovat teorii druhého demografického přechodu, na kterou není jednotný názor (existuje také teorie třetího demografického přechodu). Vlastní autorčin přínos pak představují kapitoly pět (Vývoj plodnosti a analýza plodnosti v zemích Evropské Unie 1960 až 2014) a šest (Analýza plodnosti v zemích Evropské Unie v roce 2011). Poslední jmenovaná kapitola přitom zahrnuje dva okruhy, první se týká diferenciaci zemí EU na základě dat sčítání kolem roku 2011 a druhá část vychází z výběrového šetření EUROBAROMETERu zaměřeného na průzkum postojů k plánování rodiny.

Vývoj úrovně a struktur plodnosti (kapitola 5) je originálně graficky dokumentován pomocí trendů maxim, minim a průměrů. Tento pohled je doplněn o typologii ukazatelů v období 1960-2014. Grafy jsou promyšlené a dobře postihují proběhlé změny. Struktury žen podle rodinného stavu, vzdělání a specificky podle věku z dat sčítání 2011 jsou představeny v první části šesté kapitoly včetně jejich typologie. Na tyto strukturální pohledy navazuje analýza plodnosti podle pořadí, rodinného stavu a věku matky pro jednotlivá pořadí a jejich typologie. Druhá část šesté kapitoly vychází z výběrového šetření EUROBAROMETERu zaměřeného na průzkum ideálního počtu dětí. Autorka zde správně nejdříve rozebírá deskriptivní charakteristiky šetření, které jsou podrobně a přehledně uspořádány do grafů i podbarvených kontingenčních tabulek. Mezistupeň k regresní analýze představuje typologie zemí metodou shlukové analýzy a jejich preferencí pro malou, respektive velkou rodinu. Metodicky náročná je poslední regresní analýza názoru respondentů na ideální počet dětí ve vztahu k jejich charakteristikám. Autorka zde

systematicky rozvíjí modely Poissonovy regrese přidáváním dalších proměnných a testuje jejich zlepšování. Tuto analýzu pak doplňuje charakteristikami (vysvětlujícími proměnnými), které predikují největší a nejmenší ideální počet dětí.

Předkládaná magisterská práce Albíny Řezníčkové je velmi dobře zvládnutá na úrovni zvolených metodických přístupů a jejich interpretace. Autorka splnila vytčené cíle, které pak shrnuje v závěru. Domnívám se, že zkoumaná problematika je prezentována na profesionální úrovni a práci lze obtížně něco vytknout. Magisterská práce Albíny Řezníčkové je promyšlená a kvalitně zpracovaná, splňuje tudíž požadavky kladené na magisterské práce, a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze 27.5.2017

prof. RNDr. Jitka Rychtaříková, CSc.